

Zpr@vodaj

ČSSZ

Podmínky výchovného, str. 1 • Rozdíl u žen a mužů, str. 2 • Transformované důchody, str. 3

Výchovné za vychované děti zvýšilo starobní důchody

Od začátku roku 2023 získává důchodce, který prokazatelně pečoval v největším rozsahu o svého potomka, nárok na zvýšení důchodu o tzv. výchovné, tedy 500 korun ke starobnímu důchodu navíc za každé dítě. U většiny žen, které se staly starobními důchodkyněmi před rokem 2023, bylo zvýšení důchodu za výchovu dětí provedeno automaticky na základě evidovaných údajů. Rozdíl je především u mužů, kteří o přiznání výchovného musí vždy zažádat. ČSSZ již během ledna automatizovaně vyplatila důchod zvýšený o výchovné více než 1,4 milionu žen. Jaké jsou všechny podmínky výchovného a jak uplatnit nárok na něj? Popíšeme si na následujících řádcích.

Smysl a cíl výchovného

Statistický rozdíl mezi výší průměrného starobního důchodu žen a mužů je výrazně v neprospěch žen. Od 1. 1. 2023 tak vstoupil v účinnost zákon, který má tuto nerovnováhu částečně zmírnit, přičemž hlavním cílem novely je ocenit zásluhy za vychované děti.

Zvýhodnění poživatelů starobních důchodů z důvodu předchozí výchovy dětí přitom existuje běžně v různých formách i v jiných státech.

Výchovné je částka, o niž se zvýší procentní výměra starobního důchodu za každé dítě, které poživatel tohoto důchodu vychoval. Zjednodušeně řečeno se o 500 korun navýší důchod každému, kdo prokazatelně v největším rozsahu vychovával dítě vlastní nebo svěřené mu do péče po dobu stanovenou zákonem, a to za každé takto vychované dítě. Pokud tedy např. paní Jana vychovala tři děti, její starobní důchod se zvýší o 1 500 korun (3 × 500 korun).

Podmínky výchovného

Výchovné je určeno těm, kteří pečovali o dítě po dobu alespoň deseti let v období do dosažení jeho zletilosti. V případě, že se osoba ujme výchovy dítěte po osmém roce jeho věku, musí péče trvat pro splnění nároku až do jeho zletilosti v délce alespoň pěti let.

Když dítě zemřelo: U starobních důchodů přiznaných po 31. 12. 2022 v případě úmrtí dítěte před dosažením pátého roku života výchovné nenáleží. Pokud dítě zemřelo po dosažení pěti let věku, bude výchovné náležet, jestliže osoba pečovala o dítě v největším rozsahu od jeho

narození do jeho úmrtí. Pro starobní důchody přiznané od data před 1. 1. 2023 je splněna podmínka výchovy, jestliže dítě zemřelo po dosažení šesti měsíců věku a bylo o něho pečováno od jeho narození až do jeho úmrtí.

Pouze jeden rodič: Nárok na výchovné bude mít vždy jen jeden z rodičů (příp. jiná osoba), který o dítě pečoval v největším rozsahu. Nelze jej tedy uplatnit na jedno dítě dvakrát nebo děleně, je však možné uplatnit nárok na základě výchovy ve větším rozsahu každým rodičem na jiné dítě.

pokračování na straně 2...

i V návaznosti na výchovné byly důchody zvýšeny celkově o 1 515 150 975 korun.

Trestný čin: Výchovné nenáleží, pokud se osoba vůči dítěti dopustila jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů.

Ženy v dříve přiznaném starobním důchodu ho získají většinou automaticky

U žen bylo na základě přechodných ustanovení zákona provedeno zvýšení starobního důchodu automaticky na základě evidovaných údajů u ČSSZ nebo v tzv. základních registrech vedených Ministerstvem vnitra. Týká se to přibližně 1,4 milionu žen, kterým byl starobní důchod přiznán před 1. 1. 2023. Důchod se těmto ženám zvýšil bez žádosti, automatizovaně o 500 korun za každé vychované dítě. Dohromady jde o výchovné za výchovu zhruba tří milionů dětí.

i Automatizovaně byl starobní důchod o výchovné zvýšen už cca 1 416 529 ženám.

Zvýšení bylo provedeno od splátky důchodu splatné v lednu 2023 a o zvýšení byly ženy informovány prostřednictvím valorizačního oznámení, které bylo zasíláno od poloviny prosince 2022 do poloviny ledna 2023.

Muži (a některé ženy) musí požádat

U mužů je situace jiná, jelikož ČSSZ nemá údaje o vychovaných dětech v evidenci. Muž se proto musí aktivně přihlásit, tedy vyplnit žádost a doložit zejména čestné prohlášení, že dítě v největším rozsahu vychovával právě on.

Vzhledem k tomu, že zákon upravující výchovné nabył účinnosti 1. 1. 2023, počítá se 90denní lhůta stanovená na vyřízení této žádosti od tohoto data (bez ohledu na to, že dotčený podal žádost v období od 1. 9. do 31. 12. 2022). Jakmile bude žádost vyřízena, dotčený obdrží rozhodnutí a v případě nároku na výchovné poté i doplatek, který bude poukázán poštovní poukázkou nebo na účet podle způsobu výplaty starobního důchodu. Lhůta pro vyřízení žádosti může být prodloužena z důvodu šetření rozhodných skutečností nebo vzniklého sporu o to, který z rodičů pečoval o dítě ve větším rozsahu.

Doplatek náleží za období od data přiznání starobního důchodu v roce 2023 do data zařazení pravidelné výplaty důchodu ve výši, která již zahrnuje zvýšení starobního důchodu za vychované děti. Pokud byl starobní důchod přiznán před 1. 1. 2023, pak bude doplatek náležet od lednové splátky v roce 2023 do data zařazení pravidelné výplaty důchodu ve výši, která již zahrnuje zvýšení starobního důchodu za vychované děti.

U mužů i žen ve starobním důchodu přiznaném od data před 1. 1. 2023, jimž nebyl důchod zvýšen automatizovaně, bude náležet výchovné jen na základě žádosti, která může být podána nejdříve od 1. 9. 2022 a nejpozději do 31. 12. 2024. Splnění podmínek pro výchovné osoby prokazují zejména čestným prohlášením přiloženým k žádosti, případně dalšími doklady vztahujícími se k péči o dítě.

pokračování na straně 3...

Od roku 2023 žádají o výchovné všichni

Při žádosti o starobní důchod, který bude přiznán od data po 31. 12. 2022, je třeba v případě požadovaného zhodnocení výchovy dítěte vždy podat žádost o výchovné. Žádost o výchovné je potřeba uplatnit současně s žádostí o přiznání starobního důchodu.

Pěstounská péče a jiné případy

Pro účely zvýšení procentní výměry důchodu o výchovné se rozumí dítě vlastní nebo osvojené, ale též dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, např. soudu nebo orgánu sociálněprávní ochrany dětí. Pěstounovi tak může vzniknout na výchovné nárok, pokud o dítě pečoval v největším rozsahu po předepsanou dobu.

Transformovaný důchod – osoby v invalidním důchodu

Důchodci pobírající invalidní důchod nemají nárok na výchovné. Nárok jim vznikne až ve chvíli, kdy jim je přiznán starobní důchod nebo se jejich invalidní důchod automaticky v jejich 65 letech transformuje na starobní důchod. Invalidní ani vdovský či vdovecký důchod nelze

i V případě výplaty poštovní poukázkou je doplatek výchovného zasílán na adresu evidovanou v ČSSZ, kterou příjemce dávky nahlásil. ČSSZ nemůže zajistit poukázání na aktuální adresu, pokud změna adresy nebyla ČSSZ příjemcem dávky nahlášena a je např. zařízena dosílka pravidelné výplaty důchodu prostřednictvím důchodové služby České pošty na tuto novou adresu. Je-li důchodci z důvodu evidování neaktuální adresy v ČSSZ zaslán doplatek výchovného na jinou pobočku České pošty, než na tu, na kterou je mu dosílán důchod, může se obrátit na příslušnou pobočku České pošty s žádostí o doslání jednorázového příspěvku na jinou adresu. O výši doplatku jsou příjemci/příjemkyně informováni ve zprávě pro příjemce na poštovní poukázce nebo na výpisu z účtu.

o výchovné zvýšit. Ženy, kterým byl důchod z invalidního transformován na starobní před 1. 1. 2023, mají nárok na automatické zvýšení o výchovné podle počtu dětí zjištěného z tzv. základních registrů. Nicméně výchovné těmto ženám bylo zpočátku vyplaceno formou samostatného doplatku koncem ledna 2023. Poté bude již výchovné součástí pravidelné měsíční výplaty důchodu. Ostatní poživatelé transformovaného starobního důchodu, na který jim vznikl nárok před 1. 1. 2023, musí o výchovné požádat a prokázat, že podmínky pro nárok na výchovné splňují.

Případný doplatek bude odpovídat zvýšení procentní výměry důchodu za vychované dítě či děti ode dne nároku na zvýšení tohoto důchodu do zařízení pravidelné výplaty důchodu ve výši, která již zahrnuje ono zvýšení. Poukázán bude poštovní poukázkou nebo na účet podle způsobu výplaty důchodu.

Důvody krácení výchovného

V případě, že byl osobě přiznán pouze tzv. dílčí starobní důchod, jinými slovy v ČR odpracovala jen část své kariéry, snižuje se výše výchovného ve stejném poměru jako ostatní složky důchodu. Proto výchovné nemusí náležet v plné výši 500 korun za každé vychované dítě, ale částka tohoto zvýšení se stanoví rovněž v poměru odpovídajícím stejné době pojištění, v jaké byl přiznán dílčí důchod.

Příčiny nesrovnalostí a jak je řešit

Automatizované zvýšení důchodu o výchovné se aktuálně týká zhruba 1,4 milionu žen ve starobním důchodu. Pouze v 1 800 případech byly zaznamenány nesrovnalosti kolem jeho vyplácení. Týká se to především starších ročníků žen, kde ČSSZ neměla důvod po přiznání starobního důchodu uchovávat údaj o počtu dětí ve své evidenci. Některé z nich proto výchovné nedostaly nebo jej naopak obdržely za dítě navíc. V každém takovém případě je však situace řešitelná a tyto ženy o nic nepřijdou.

Kam se obracet

Pokud byl starobní důchod zvýšen o výchovné automatizovaně (ženy) a v oznámení o tomto zvýšení jsou nesrovnalosti v počtu vychovaných dětí, je třeba se obrátit nejlépe písemnou formou na příslušnou OSSZ (PSSZ, MSSZ Brno) – kontakty lze nalézt na webu <https://www.cssz.cz/web/cz/kontakty>. Do písemného sdělení je třeba uvést, jaké nesrovnalosti byly nalezeny, případně údaje o dětech, za které se žena domnívá, že jí výchovné náleží.

Pokud byl starobní důchod o výchovné zvýšen na základě žádosti a v rozhodnutí o tomto zvýšení budou nesrovnalosti, je třeba vůči němu ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení podat písemné odůvodněné námitky. Námitky se zasílají přímo ČSSZ nebo prostřednictvím OSSZ (PSSZ, MSSZ Brno). ■